

GIÁO DỤC NGHỆ THUẬT THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC HỌC SINH TẠI TRƯỜNG THCS&THPT NGUYỄN TẤT THÀNH QUA MÔ HÌNH CÂU LẠC BỘ

BÙI NGỌC CHU - LÊ XUÂN QUÝ*

Ngày nhận bài: 16/05/2016; ngày sửa chữa: 16/05/2016; ngày duyệt đăng: 16/05/2016.

Abstract: Recognising the importance of Arts Education in developing student's capacity, Nguyen Tat Thanh Lower and Upper Secondary School has built educational programs attaching special importance to Art education in order to promote quality of learning, especially for gifted students. The achievements are recognised by school's parents, students and experts. The paper presents the process of developing and implementing arts education activities at Nguyen Tat Thanh Lower and Upper Secondary School.

Keywords: Education, art education, capacity development, teaching plans, evaluation of the results.

Có thể nói, giáo dục Nghệ thuật có vai trò rất quan trọng, cần thiết để góp phần chuẩn bị hành trang cơ bản và toàn diện cho con người, đặc biệt là cho thế hệ trẻ khi bước vào đời. Dưới góc nhìn của tâm lí học nghệ thuật, nghệ thuật lại càng có vai trò quan trọng hơn đối với đời sống của con người. Nghệ thuật làm lay lan cảm xúc, giúp trút xả tinh thần, giải quyết và đáp ứng nhu cầu của con người, đồng thời nghệ thuật hỗ trợ, thúc đẩy sự hình thành và xuất hiện tư duy sáng tạo ở con người.

Trong nền giáo dục của nhiều quốc gia, người ta đặc biệt quan tâm đến ảnh hưởng của nghệ thuật với sự hình thành nhân cách và trí tuệ của giới trẻ. Vì vậy, họ đã đưa một số loại hình nghệ thuật vào nhà trường như là một phương tiện giáo dục và tác động vào thế giới tinh thần của giới trẻ.

Ở nước ta, khi bước vào công cuộc đổi mới chương trình, sách giáo khoa từ năm 2002, các môn nghệ thuật (cụ thể là 2 môn Âm nhạc và Mĩ thuật) mới chính thức có chỗ đứng trong hệ thống giáo dục phổ thông. Ở Trường THCS & THPT Nguyễn Tất Thành, tháng 03/2013 Bộ GD-ĐT đã phê duyệt đề án "Xây dựng trường phổ thông thực hành Nguyễn Tất Thành theo mô hình phát triển năng lực của học sinh (HS)". Từ đây, nhà trường đã bắt đầu tiến hành xây dựng Chương trình nhà trường, trên cơ sở đảm bảo yêu cầu chung của chương trình quốc gia; lựa chọn, xây dựng nội dung, xác định cách thức thực hiện, phù hợp với thực tiễn nhà trường, đáp ứng yêu cầu phát triển các phẩm chất, năng lực của người học,... thực hiện có hiệu quả mục tiêu giáo dục đã đặt ra. Trong Chương trình nhà trường, một trong những nội dung

trọng tâm được nhà trường hướng đến là xây dựng chương trình giáo dục Nghệ thuật. Bài viết đề cập về quá trình xây dựng và triển khai hoạt động giáo dục Nghệ thuật theo định hướng phát triển năng lực HS tại Trường Nguyễn Tất Thành qua mô hình Câu lạc bộ (CLB).

1. Mục tiêu triển khai hoạt động giáo dục Nghệ thuật theo định hướng phát triển năng lực HS tại Trường THCS&THPT Nguyễn Tất Thành qua mô hình CLB

Ở trường phổ thông, mục tiêu giáo dục âm nhạc là: qua âm nhạc tác động vào thế giới tinh thần của HS, góp phần vào việc giáo dục đạo đức, nhân cách, trí tuệ, thẩm mĩ, làm cho đời sống tinh thần của con người thêm phong phú, toàn diện. Mục tiêu này thể hiện trong mỗi văn bản chương trình của từng thời điểm, tuy có khác nhau nhưng cơ bản là giống nhau. Cụ thể, thời gian vừa qua, chúng ta đã xác định 3 mục tiêu môn học về âm nhạc như sau: - Hình thành và phát triển năng lực cảm thụ âm nhạc cho HS, trang bị cho các em có một trình độ văn hóa âm nhạc nhất định, góp phần giáo dục toàn diện và hài hòa nhân cách; - Rèn luyện một số kĩ năng đơn giản về ca hát và đọc nhạc, bước đầu biết hát diễn cảm; - Khuyến khích HS hăng hái tham gia các hoạt động âm nhạc, làm cho đời sống tinh cảm phong phú, lành mạnh, tạo điều kiện để các em thể hiện và phát triển năng khiếu.

Mục đích cuối cùng của mục tiêu và nhiệm vụ giáo dục âm nhạc ở trường phổ thông là trang bị cho HS có trình độ "văn hóa âm nhạc" nhất định. Trình độ văn

* Trường THCS&THPT Nguyễn Tất Thành

hóa hay trình độ học vấn phổ thông là do tất cả các môn học/hoạt động giáo dục cùng xây dựng nên, trong đó có âm nhạc. Học vấn âm nhạc - trình độ văn hóa âm nhạc ở đây gồm: sự hiểu biết (kiến thức), năng lực thực hành tối thiểu, đặc biệt là năng lực cảm thụ phải được quan tâm đối với HS đại trà, yêu cầu về năng lực thực hành tốt (đảm bảo chuẩn xác một số kĩ năng âm nhạc), phần lớn sẽ dành cho các em có năng khiếu và thực sự say mê, yêu thích môn nghệ thuật này.

Hiện nay, trong hệ thống giáo dục phổ thông của Việt Nam đã và đang dạy học các môn nghệ thuật (cụ thể là 2 môn *Âm nhạc* và *Mĩ thuật*) từ bậc tiểu học đến trung học cơ sở, với thời lượng 1 tiết/môn/ tuần (ở cấp tiểu học là 35 phút/tiết, trung học cơ sở là 45 phút/tiết).

Giáo dục Âm nhạc ở trường phổ thông của Việt Nam nhằm giúp HS: -Được trải nghiệm trong môi trường âm nhạc, tham gia những hoạt động âm nhạc phù hợp với khả năng và lứa tuổi (như: ca hát, nghe nhạc, vận động, nhảy múa, trò chơi, tập nhạc cụ, tập đọc nhạc, biểu diễn âm nhạc,...); - Hiểu biết về âm nhạc, nhận thức được vai trò của âm nhạc trong cuộc sống để có trình độ văn hóa âm nhạc mang tính phổ thông và phát triển năng lực cảm thụ thẩm mỹ; - Hình thành và phát triển các phẩm chất đạo đức: sự tự tin, niềm tự hào về bản thân, yêu gia đình, yêu quê hương, nhân ái, trung thực, khiêm tốn và các giá trị khác; - Hình thành và phát triển những năng lực chung và năng lực chuyên biệt về âm nhạc: ngôn ngữ, tư duy, thẩm mỹ, giao tiếp, hợp tác, sáng tạo,... qua đó tạo điều kiện phát triển năng khiếu âm nhạc; - Biết vận dụng kiến thức, kĩ năng âm nhạc vào đời sống hàng ngày.

Ở Trường THCS & THPT Nguyễn Tất Thành, ngoài việc thực hiện chương trình chung của Bộ GD-ĐT ban hành, Ban Giám hiệu nhà trường rất quan tâm đến việc phát triển giáo dục nghệ thuật qua việc lựa chọn, xây dựng nội dung, cách thức thực hiện phù hợp với thực tiễn của nhà trường và đáp ứng yêu cầu phát triển các phẩm chất, năng lực của người học,... thực hiện có hiệu quả mục tiêu giáo dục đã đặt ra. Trong đó, một trong những nội dung quan trọng được nhà trường hướng đến là xây dựng chương trình giáo dục nghệ thuật qua mô hình CLB.

Từ năm học 2013-2014, chương trình môn học của lớp 6 và lớp 10 được xây dựng thêm các môn nghệ thuật: Guitar, Organ, Hội họa tạo hình, Dance sport. HS được đăng kí các môn học và học theo thời khóa biểu buổi 2 ở Trường bằng hình thức CLB.

2. Quy trình triển khai dạy học CLB nghệ thuật ở Trường Nguyễn Tất Thành

Thời điểm ban đầu, quy trình triển khai dạy CLB Nghệ thuật ở Trường THCS&THPT Nguyễn Tất Thành như sau:

Bước 1: Các thầy cô giáo tổ Nghệ thuật cùng trao đổi với chuyên gia để xây dựng chương trình dạy học các CLB.

Bước 2: Định hướng lựa chọn CLB: Tổ chức biểu diễn Guitar, Organ, Sáo,... trong giờ Chào cờ, sau đó cho HS đăng kí học các CLB (mỗi HS được đăng kí 01 môn nghệ thuật).

Bước 3: Lập danh sách các lớp theo nguyện vọng HS đăng kí môn học nghệ thuật, xếp thời khóa biểu học theo tuần. Bắt đầu học các môn nghệ thuật từ tháng 8 hàng năm. Thời lượng hoạt động CLB là 90 phút/buổi/tuần.

Bước 4: Biểu diễn sản phẩm của các CLB nghệ thuật trong giờ Chào cờ (sau một thời gian học tập).

Bước 5: Tổng kết, rút kinh nghiệm sau khi triển khai vào cuối năm học.

Sau một thời gian hoạt động, chúng tôi nhận thấy hoạt động giáo dục nghệ thuật qua mô hình CLB rất hiệu quả. Bắt đầu từ năm học 2015-2016, mô hình này được triển khai cho HS toàn trường (trừ khối 9 và khối 12).

Hiện nay, nhà trường có các CLB nghệ thuật sau: Organ, Guitar, Nhạc cụ dân tộc, Dancesport, Mĩ thuật điêu khắc tạo hình và Hội họa.

3. Đánh giá kết quả thực hiện triển khai dạy học CLB nghệ thuật

3.1. Đối với HS: - Giáo dục nghệ thuật qua mô hình CLB không chỉ giúp HS biết chơi các bản nhạc hay, vẽ được bức tranh đẹp mà bên cạnh đó, trong từng tác phẩm âm nhạc, nghệ thuật, mà còn được củng cố, trau dồi thêm kiến thức về lí thuyết một cách hiệu quả, kĩ năng sử dụng nhạc cụ, sử dụng màu,... và quan trọng hơn là khả năng cảm thụ cái đẹp trong từng tác phẩm.

Ví dụ: Khi HS chơi được tác phẩm: "Love Story" trên đàn Organ:

LOVE STORY

The image shows a musical score for the piece 'Love Story' by Francis Lai. The score is written for Organ and is in the key of G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of 12 staves of music. The first staff is the melody, and the subsequent staves are accompaniment. The score includes various chords such as Am, E7, G, F, A, A7, F#11, Dm, G7, C, F, B7, and E. There are also dynamic markings like 'f' and 'mf'. The score is divided into three measures, with the third measure starting with a double bar line and a '3.' indicating a third ending. The piece concludes with a final chord of Am.

+ **Về lí thuyết âm nhạc:** HS hiểu khái niệm nhịp 4/4, phân biệt được phách mạnh, phách nhẹ, biết sử dụng hợp âm Am, E7, G, F, A, A7, Dm, B7, C.

+ **Về kĩ năng sử dụng nhạc cụ:** chọn Style, Voice, Tempo phù hợp.

- HS được lựa chọn CLB mình yêu thích.

- Nhiều tiết mục của các CLB được biểu diễn trong giờ Chào cờ, tích hợp vào hoạt động giáo dục như: giá trị sống, kĩ năng sống, tuyên truyền cổ động,..., tạo được sự hấp dẫn, lôi cuốn HS.

- Qua mô hình CLB, HS được trang bị kiến thức âm nhạc, mỹ thuật, các em có thể chơi được nhạc cụ, vẽ các bức tranh đẹp, có giá trị nghệ thuật cao. Thậm chí, tranh của HS còn được tổ chức thành các cuộc triển lãm trong và ngoài nhà trường.

3.2. Đối với GV dạy học CLB: - Hoạt động CLB giúp GV có sự phối hợp, gắn bó và hiểu biết lẫn nhau nhiều hơn; - Hình thức dạy học CLB tại Trường Nguyễn Tất Thành mang tính giáo dục đại trà, 1 giáo viên có thể phải đảm nhiệm lớp với số lượng HS lớn (trên 30 HS); điều này khác biệt với dạy học nghệ thuật chuyên nghiệp (hình thức 1 thầy/1 trò). Vì vậy, giáo viên giảng dạy CLB cần không ngừng tìm ra các phương pháp giảng dạy phù hợp, sáng tạo trong cách đánh giá sao cho có hiệu quả tốt nhất (đây cũng là vấn đề khó khăn trong quá trình thực hiện).

3.3. Về phía nhà trường: Đây là mô hình rất mới đối với giáo dục nghệ thuật tại các trường phổ thông ở Việt Nam. Vì vậy, sau khi Trường Nguyễn Tất Thành

- Mô hình CLB còn hình thành cho HS một số kĩ năng nghệ thuật như: biểu diễn, cảm thụ, dẫn chương trình...; đồng thời, giúp các em biết hợp tác, chia sẻ qua việc tổ chức các hoạt động nhóm.

- Nhiều HS thể hiện được sự tự tin trong giao tiếp, chủ động cùng thầy cô giáo xây dựng các chương trình biểu diễn.

- Với những HS có năng khiếu đặc biệt: mô hình CLB còn có thể là tiền đề giúp các em phát triển tối đa khả năng của mình ở các trường nghệ thuật chuyên nghiệp (ví dụ: Khoa Nghệ thuật Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Học viện Âm nhạc Quốc gia Việt Nam, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương, Trường Đại học Mỹ thuật Việt Nam,...).

đưa vào và thực hiện có hiệu quả mô hình CLB, đã có nhiều trường tham khảo, học hỏi.

Trong xu thế mới của ngành giáo dục những năm gần đây, các trường phổ thông cũng đã bắt đầu quan tâm đến sự phát triển toàn diện của cá nhân HS từ trí tuệ, thể chất đến tâm hồn. Nhiều trường phổ thông cũng đã và đang áp dụng hình thức xây dựng các chương trình môn học sao cho phù hợp với xu thế này. Tuy nhiên, thực tế cho thấy hiệu quả của các hoạt động còn chưa cao, nhiều nơi còn tiến hành kiểu "theo phong trào". Ngoài ra, còn khó khăn về các điều kiện như: thiếu thời gian, thiếu cơ sở vật chất.

(Xem tiếp trang 190)

đã tham gia các hoạt động thiện nguyện như: chương trình ủng hộ người nghèo qua việc biểu diễn các tiết mục văn nghệ cho chương trình gây quỹ từ thiện; biểu diễn văn nghệ tại Viện Huyết học Truyền máu Trung ương; tham gia vui xuân đón Tết cùng các bác cựu chiến binh,... Đó là cơ hội để học sinh được sẻ chia tình cảm, suy nghĩ của bản thân với bạn, biết quan tâm hơn đến mọi người xung quanh; từ đó, xây dựng tình cảm tốt đẹp, hướng đến cộng đồng.

Nhờ tinh thần làm việc say mê, tự giác của các bạn thành viên nên CLB luôn được tổ chức và tham gia rất nhiều hoạt động trong và ngoài trường. Đến nay, CLB đã tổ chức nhiều chương trình thành công như: *Chương trình chào xuân, Cuộc thi tìm kiếm tài năng NTT's Got Talent...* Đó đều là những hoạt động mà các thành viên trong CLB đã dồn nhiều công sức, tâm huyết và thời gian để hoàn thiện. Ngoài ra, với đặc thù là CLB nghệ thuật nên CLB âm nhạc M4U là "trụ cột" trong các chương trình lớn của nhà trường, như: *Chương trình chào học sinh lớp 6; Leviosa - Chương trình chào học sinh lớp 10; English Festival - Dạ hội tiếng Anh; Prom Khó 12 - Dạ hội; Lễ trưởng thành dành cho khối 12...* cùng các chương trình Chào cờ với chủ đề về giá trị sống hấp dẫn, bổ ích và lí thú.

Ngoài khuôn khổ của nhà trường, CLB còn tham gia rất nhiều chương trình có quy mô lớn: *Cuộc thi "Vũ điệu tháng Ba"; Cuộc thi hát tiếng Anh "Sing out loud"* do Đoàn Trường Đại học Sư phạm Hà Nội tổ chức, các chương trình từ thiện, chương trình biểu diễn tại hội chợ do Báo Hoa học trò tổ chức... Về cá nhân, có rất nhiều cựu học sinh CLB giành được giải cao trong các cuộc thi lớn như: Hà Đình Huy đã xuất sắc trở thành Á quân của cuộc thi "*Nhà ga âm nhạc 2016*" là cuộc thi hát tiếng Anh toàn TP. Hà Nội do Khoa Quốc tế Trường Đại học Quốc gia Hà Nội tổ

chức; Lê Vũ Bình được vào top 10 của cuộc thi Sao Mai Điểm Hẹn năm 2014,... Kết quả là phần thưởng cho các thành viên đã nỗ lực không ngừng, tham gia và cống hiến cho CLB, ghi nhận tài năng của thành viên M4U nói riêng và học sinh Trường Nguyễn Tất Thành nói chung.

Trong thời gian tới, các thành viên CLB âm nhạc M4U luôn rất cố gắng khắc phục khó khăn và phát huy thế mạnh. Nhà trường đã quan tâm và trang bị đầy đủ các trang thiết bị, phòng tập cho các thành viên CLB có thể luyện tập tốt nhất. Bên cạnh đó, các thành viên đã chủ động trong việc sắp xếp thời gian tập luyện. Lãnh đạo các Ban kịp thời cập nhật hoạt động từ nhà trường, lập kế hoạch, phân công nhiệm vụ cho các thành viên tham gia. Các thành viên của CLB tích cực tham gia các buổi sinh hoạt, hợp tác cùng nhau để tạo nên tiết mục tốt nhất. CLB âm nhạc M4U sẽ không ngừng phấn đấu và phát triển niềm đam mê âm nhạc của mình. □

Giáo dục nghệ thuật theo định hướng...

(Tiếp theo trang 188)

Để hoạt động giáo dục nghệ thuật theo định hướng phát triển năng lực HS đạt hiệu quả hơn nữa, theo chúng tôi cần đảm bảo những yêu cầu sau: - Số lượng HS chỉ nên từ 15-20 HS/ lớp CLB; - Nên khảo sát trình độ của từng HS, sau đó phân lớp học theo các mức độ trình độ khác nhau; - giáo viên giảng dạy CLB cần luôn phối hợp, trau dồi kinh nghiệm, học hỏi nâng cao trình độ chuyên môn để có phương pháp dạy học phù hợp, đạt hiệu quả.

Hi vọng rằng, hiệu quả rõ rệt của hoạt động giáo dục nghệ thuật theo định hướng phát triển năng lực HS tại Trường THCS&THPT Nguyễn Tất Thành qua mô hình CLB sẽ là tiền đề cho quá trình phát triển, nhân rộng hơn nữa, sáng tạo hơn các mô hình đào tạo nghệ thuật nhằm giúp các em được thụ hưởng kết quả đáng quý của những mô hình này mang lại. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn Thị Thu Anh (2014). *Báo cáo sơ kết một năm Trường THCS & THPT Nguyễn Tất Thành phát triển Chương trình nhà trường*. Hội thảo Một năm phát triển công nghệ thông tin, Trường THCS&THPT Nguyễn Tất Thành.
- [2] Lê Anh Tuấn (2015). *Đề xuất khung chương trình môn Âm nhạc trong chương trình giáo dục phổ thông sau năm 2015*. Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.